

پنج)

مراحل مهم و ابعاد اساسی طرح و تعقیب مسئله انسجام اجتماعی در ایران معاصر می‌تواند چنین باشد:

● شناخت پایه‌های کهن تاریخی انسجام اجتماعی و هویت ملی ایرانیان چه در ساحت معنایی و چه در عرصه ساختاری و تأمل و تدبیر در بازیابی و بازشناسی مابازاءهای معاصر آن.

● مشخصاً زبان فارسی و در مرحله بعد ادبیات فارسی، رکن تقویم هویت فراقومی و فراگیر ایرانیان است. تحکیم پایه‌های زبان فارسی در چهار ساحت زبان اداری، زبان علمی، زبان فاخر ادبی و زبان روزمره از ضرورت‌های اساسی است. مسئله نسبت زبان‌ها و گویش‌های محلی با زبان ملی نیز مسئله اساسی است که به پژوهش و سپس سیاست‌گذاری نیازمند است.

فرهنگ جوانمردی، آیین فتوت و روحیه پهلوانی یکی از عناصر مهم فرهنگ عمومی و شاید مهم‌ترین خصیصه فرهنگ عمومی در ایران در طول دوران‌های متمادی بوده است. همین عنصر فرهنگی را می‌توان از عوامل فرهنگی توفیق انقلاب اسلامی چه در مرحله حدوث و چه در مرحله بقا و عبور از گردنه‌های خطیر چون جنگ تحمیلی دانست. پرسش آن است که چگونه می‌توان این خصیصه فرهنگی را تجدید و بازیابی کرد؟ نهاد سیاست در ایران چگونه می‌تواند نماینده روحیات جوانمردی و فتوت باشد؟ سیاست‌مرد ایرانی و مشخصاً رئیس‌جمهور چگونه می‌تواند بی‌آنکه تکلف و تصنعی در کار آورد این خصلت‌ها را نمایندگی کند؟

● بازاندیشی در گفتار سیاسی جمهوری اسلامی درباره «هویت ملی ایرانیان» و انگاره او در تعریف «ملت ایران» از دیگر ابعاد حل مسئله انسجام اجتماعی در ایران است. جریان‌های سیاسی ایران معاصر هر کدام به یکی از عناصر اصلی حیات فرهنگی ایرانیان تکیه کردند. به‌طور خاص رژیم پهلوی، هویت ملی آن‌هم با قرائت باستان‌گرایانه را محور تعریف ملت ایران قرار داد. نادیده گرفتن یا به رسمیت نشناختن ماهیت اسلامی فرهنگ ایرانی در گفتار سیاسی شاید مهم‌ترین عامل سقوط رژیم پهلوی بود. پس از انقلاب عمده‌تأ هویت اسلامی و تعلق به «امت اسلامی» ایده مرکزی گفتار رسمی در تعریف ملت ایران شد. امروزه بسیاری از ایرانیان - چه خود را مسلمان بدانند یا ندانند - خود را ذیل مفهوم «امت اسلامی» تعریف نمی‌کنند یا لااقل این مفهوم برای هویت‌یابی ایشان کافی و بسنده نیست؛ لذا بخشی از جامعه از مدار گفت‌وگو با حاکمیت بیرون افتاده و خود را محروم از مشارکت حقیقی در پهنه سیاست قلمداد کرده است و در این مسیر احساس هم‌سرنوشتی ملی خود را از دست می‌دهد.

نظام سیاسی جمهوری اسلامی باید بار دیگر در ساحت گفتمانی به تلفیق کارآمد امر ملی و امر اسلامی بیندیشد و براساس این بازاندیشی سازوکارهای تبلیغی و رتوریک سیاسی و حتی در مواردی روندهای حقوقی و قانونی و نظام

مسئله مهم و بلکه مهم‌ترین مسئله کنونی سیاست و نظام قدرت در ایران، حفظ و بازیابی طرح هویت ملی و بنیان‌های انسجام اجتماعی در جامعه ایرانی بر پایه سنت‌ها و موارث و تجارب کهن تاریخی و بنیادهای ذهنی و عینی و وجودی انقلاب اسلامی است. این امر مشخصاً دستورکار مهم سیاست در ایران است و همزمان پیشنهادی از سوی نهاد سیاست به نهاد علم.